

EDITORIAL

Ivan Wernisch se před lety ve svém deníku (Wernisch, Ivan. Z deníku spisovatele (2). *Literární noviny*, 1993, č. 44, s. 14) pochlubil nádhernou hanebností: „*Když jsem kdysi pro Čs. rozhlas zpadělal Goetha, nikdo si toho nevšimnul. Tak jsem tedy složil několik básní jakoby od Morgensterna a těšil se, že z toho bude průšvih. Nic. Začal jsem tedy vyrábět podvrhy ve velkém – pětiminutové, čtvrt hodinové i delší pořady s úvodními medailonky o „autorech“ – (následuje dlouhý výčet autorů, pozn. JK)... dobromady tobo bylo na spousty vysílacích hodin – a nikdo: nikdo nepojal sebe-menší podezření. Doufal jsem, že na mou činnost upozorní některý z posluchačů – představoval jsem si, jak spravedlivě rozhněvaný středoškolský profesor v. v. někde na malém městě sestavuje hnidopišskou stížnost – ale ne, nic takového se nestalo. Nabyl jsem pocit beztrestnosti a bezpečí a už jsem se ani moc nesnažil napodobovat styl těch básníků, jimiž jsem podstrkoval své vlastní básnické texty.“*

A tak to šlo až do doby, kdy se na něj obrátil Jindřich Flusser, čistě z profesionálního zájmu, aniž měl nějaký postranní úmysl, s otázkou, jak zněl v originále jeden verš. Wernisch ještě byl schopen pohotově odpovědět, ale v deníku už jen konstatuje: „*tak podlá byla má odpověď bezelstnému příteli, tak podlá, že jsem se jí lekl a teprve v té chvíli jsem pochopil, že lžu...“*

Příběh patrona všech Bedřichů nakonec vůbec není *tak* veselý. Je i trochu smutný: tam, kde pachatel šprýmu zjišťuje, že „rozhněvaný středoškolský profesor sepisující svou hnidopišskou stížnost“ existuje ... jen v jeho fantazii. Provokující zůstal, jen ten provokovaný (ale sečtělý) maloměšťák se v periferní gubernii jaksi nevyskytuje. A dojemný je příběh také: není na té neochotě uznat svou vlastní odpovědnost v zemi bez bdělých maloměšťáků něco naivně dětského?

Mix hořkého pobavení a dojetí by nás samozřejmě rychle opustil, pokud by šlo o peníze a vědeckou prestiž. Podobné hanebnosti jako Wernisch, jen ve větším měřítku a s jinou motivací, se „dopustil“ Cyril Labbé z Univerzity v Grenoblu. V roce 2010 vytvořil fiktivního autora, kterému dal jméno Ike Antkare (jméno vzniklo fonetickou přesmyčkou z anglického „I can't care“).

Labbé za pomoci SCIGen (softwarového nástroje vyvinutého na MIT, který generuje náhodné shluky slov vypadajících „vědecky“) vytvořil více než sto „vědeckých“ článků z oblasti informatiky. Ty pak nahrál do databáze Google Scholar a pomocí vzájemných citací vyhnal citační index Ikeho do astronomických výšin (v podrobnostech k postupu pozoruhodně stručně Labbé, Cyril. Ike Antkare one of the great stars in the scientific firmament. *International Society for Scientometrics and Informetrics Newsletter*, 2010, 6 (2), pp. 48–52).

Z Ikeho se stal díky této manipulaci jeden z nejcitovanějších světových vědců. Na prvního Freuda se sice dívá s odstupem dvaceti míst, ovšem na překonání jistého Alberta Einsteina na šestatřicátém místě to bezpečně stačilo. A i po zveřejnění celého šprýmu se neexistující autor stále drží na místech, o kterých si i velmi kvalitní vědec může nechat jen zdát.

Je dobré na Ikeho pamatovat – třeba v diskusích o vhodnosti citačních a jiných indexů pro hodnocení kvality vědeckých výstupů a celé té scientometrii vůbec. A je dobré pamatovat i na Wernische – lépe se pak odolává pokušení k podobným pot'ouchlostem.

Josef Kotásek